



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 23 lutego 2016 r.

Pozycja 119

POSTANOWIENIE z dnia 22 stycznia 2016 r. Sygn. akt Ts 142/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Rymar,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Międzyzakładowego Związku Zawodowego Pracowników Grupy Kapitałowej w sprawie zgodności:
art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2015 r. poz. 790, ze zm.) z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2, w zw. z art. 31 ust. 3 i w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 kwietnia 2015 r. (data nadania) Międzyzakładowy Związek Zawodowy Pracowników Grupy Kapitałowej (dalej: skarżący) wystąpił o zbadanie zgodności art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2015 r. poz. 790, ze zm.; dalej: u.k.s.e.) z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2, w zw. z art. 31 ust. 3 i w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano w związku z następującą sprawą. W dniu 31 lipca 2014 r. na wniosek wierzyciela Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w T. wszczął egzekucję przeciwko skarżącemu (dłużnikowi) na podstawie zaopatrzonych w klauzule wykonalności tytułów wykonawczych, tj. wyroku Sądu Okręgowego w T. z października 2013 r. oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w G. z maja 2014 r. w celu wyegzekwowania 145 375,51 zł (wraz z dalszymi odsetkami za opóźnienie). W toku egzekucji komornik zajął wskazany przez wierzyciela rachunek bankowy skarżącego, w wyniku czego ściągnął 45 112,62 zł (tj. wszystkie środki zgromadzone na rachunku), a pozostałą kwotę dochodzonego roszczenia, tj. 100 451,86 zł, skarżący wpłacił gotówką do kasy komornika w jego siedzibie. Postanowieniem z sierpnia 2014 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w T. przyznał wierzycielowi skarżącego koszty zastępstwa adwokackiego w postępowaniu egzekucyjnym, ustalił koszty tego postępowania w wysokości 18 713,53 zł i w całości obciążył nimi skarżącego, a także zakończył postępowanie egzekucyjne w sprawie i pozostawił tytuł wykonawczy w aktach sprawy. Koszty postępowania egzekucyjnego zostały zapłacone przez skarżącego.

13 sierpnia 2014 r. skarżący złożył skargę na czynności komornika w części dotyczącej ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego, „wnosząc o uchylenie tego postanowienia w zaskarżonej części, ewentualnie o jego zmianę poprzez ustalenie wysokości opłaty stosunkowej, liczonej od świadczenia wpłaconego przez dłużnika bezpośrednio do rąk komornika, na 5% tej wpłaty, tj. na kwotę 5022,59 zł” oraz o nakazanie komornikowi zwrotu skarżącemu części uiszczonych przez niego opłaty egzekucyjnej, obliczonej od świadczenia spełnionego przez skarżącego do rąk komornika w kwocie przekraczającej 5% tego świadczenia, tj. 10 045,19 zł. Postanowieniem z września 2014 r. Sąd Rejonowy w T. (dalej: Sąd Rejonowy w T.) uwzględnił skargę skarżącego, zmienił zgodnie z żądaniem zaskarżone postanowienie i nakazał komornikowi zwrot skarżącemu kwoty 10 045,19 zł. Od tego postanowienia komornik złożył zażalenie, które Sąd Okręgowy w T. uwzględnił postanowieniem z grudnia 2014 r., doręczonym skarżącemu 9 stycznia 2015 r. Sąd ten zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w T. w ten sposób, że oddalił skargę na czynności komornika.

Skarżący podnosi, że art. 49 ust. 1 u.k.s.e. narusza przysługujące mu „prawo do własności i innych praw majątkowych (art. 64 ust. 1 Konstytucji)”, „prawo do ochrony własności i innych praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji)”, „prawo do równego traktowania (art. 32 ust. 1 Konstytucji)”, „prawo do ograniczonej ingerencji w prawa i wolności konstytucyjne tylko w przypadkach uzasadnionych interesem publicznym (art. 31 ust. 3 Konstytucji)”, a także wynikające z art. 2 Konstytucji „zasadę sprawiedliwości społecznej” i „zasadę przyzwoitej legislacji”, ponieważ „przewiduje opłatę stosunkową w wysokości 15% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższą niż 1/10 i nie wyższą niż trzydziestokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, w przypadku dobrowolnego spełnienia przez dłużnika po wszczęciu egzekucji świadczenia bezpośrednio do rąk komornika”. Z kolei art. 49 ust. 2 u.k.s.e. narusza – jak twierdzi skarżący – wskazane wyżej konstytucyjne prawa w zakresie, w jakim „nie przewiduje opłaty stosunkowej w wysokości 5% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższej niż 1/20 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, w przypadku dobrowolnego spełnienia przez dłużnika po wszczęciu egzekucji świadczenia bezpośrednio do rąk komornika”. Jak podkreśla skarżący, „[o]becna regulacja prawna ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w zakresie wysokości opłaty stosunkowej przewidzianej w przypadku »dobrowolnego« spełnienia egzekwowanego świadczenia bezpośrednio do rąk komornika, pozostaje w całkowitym oderwaniu od nakładu pracy komornika, efektywności, realności i skuteczności egzekucji. Jako taka stanowi [więc] nadmierną (nieproporcjonalną) ingerencję w integralność dłużnika, która pozostaje pod ochroną art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.). Zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie dotyczącym wstępnego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK z 1997 r. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona przed dniem wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli zastosowanie mają przepisy ustawy o TK z 1997 r.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej jest ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły

ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga spełnia warunki formalne określone w art. 46-48 ustawy o TK z 1997 r. i czy zarzuty w niej sformułowane nie są oczywiście bezzasadne (art. 36 ust. 3 w zw. z art. 49 ustawy o TK z 1997 r.).

Zdaniem skarżącego art. 49 ust. 1 u.k.s.e. jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2, w zw. z art. 31 ust. 3 i w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim „przewiduje opłatę stosunkową w wysokości 15% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższą niż 1/10 i nie wyższą niż trzydziestokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, w przypadku dobrowolnego spełnienia przez dłużnika po wszczęciu egzekucji świadczenia bezpośrednio do rąk komornika”. Skarżący podnosi nadto, że art. 49 ust. 2 u.k.s.e. jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2, w zw. z art. 31 ust. 3 i w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim „nie przewiduje opłaty stosunkowej w wysokości 5% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższej niż 1/20 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, w przypadku dobrowolnego spełnienia przez dłużnika po wszczęciu egzekucji świadczenia bezpośrednio do rąk komornika. (...) W przekonaniu skarżącego »niekonstytucyjności« zaskarżonej regulacji nie wyłącza okoliczność, iż w stanie prawnym, w którym wydano orzeczenie, ostatecznie rozstrzygające o prawach i o obowiązkach skarżącego, istniała możliwość (...) obniżenia opłaty egzekucyjnej przez sąd (tzw. miarkowanie). (...) W kontekście treści zasady równej ochrony praw dla wszystkich jednostek i zasady równego traktowania, nie ma podstaw do odsyłania dłużników spełniających dobrowolnie egzekwowane świadczenie do rąk komornika, celem ustalenia opłaty egzekucyjnej (niebędącej nadmierną) odpowiadającej nakładowi pracy komornika, efektywności egzekucji, w każdym jednostkowym przypadku, na drogę postępowania sądowego, skoro (...) oba stany faktyczne są jednolite pod względem cech istotnych dla ustalenia opłaty egzekucyjnej”.

Trybunał przypomina, że w świetle przytoczonego już art. 79 ust. 1 Konstytucji skarga przysługuje tylko temu, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone. Dlatego też zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK z 1997 r. skarga powinna zawierać wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone. Jeśli skarga spełnia tę przesłankę, ale argumenty mające wykazać sposób naruszenia konstytucyjnych praw skarżącego są oczywiście bezzasadne, należy odmówić jej nadania dalszego biegu (art. 49 w zw. z art. 36 ust. 3 ustawy o TK z 1997 r.).

Trybunał zwraca uwagę na to, że w art. 49 ust. 7-10 u.k.s.e. ustawodawca zagwarantował dłużnikowi środek, za pomocą którego może on wystąpić do sądu z żądaniem obniżenia opłaty egzekucyjnej wyliczonej na podstawie art. 49 ust. 1 i 2 u.k.s.e. Tym samym ustawodawca zagwarantował, że opłata odzwierciedla rzeczywiste koszty konkretnego postępowania egzekucyjnego, co ma chronić majątek dłużnika przed nadmiernym i bezpodstawnym uszczupleniem (zob. m.in. wyrok TK z 23 lutego 2013 r., SK 12/11, OTK ZU nr 2/A/2013, poz. 19). Słusznie zatem skarżący – jako dłużnik – złożył skargę na czynności komornika (skoro kwestionował podstawę wyliczenia opłaty) i „z ostrożności procesowej, na wypadek uznania przez sąd braku zasadności argumentacji podniesionej w skardze [wniósł] (...) o potraktowanie skargi jako wniosku o obniżenie opłaty egzekucyjnej (...)”. Jak jednak jasno wynika z załączonych do skargi orzeczeń, żaden z sądów nie rozpoznał jego wniosku o obniżenie opłaty. Co istotne, rozpoznanie tego wniosku stało się konieczne po zmianie rozstrzygnięcia o skardze na czynności komornika i w tym zakresie sąd pierwszej instancji powinien był ponownie rozpoznać sprawę.

W świetle powyższego trzeba przypomnieć, że skarga nie służy realizacji postulatów legislacyjnych obywateli (także osób prawnych), lecz ochronie ich konstytucyjnych praw podmiotowych. Jeśli skarżący może skorzystać ze środków ochrony przewidzianych

w ustawie, które dostatecznie zabezpieczają go przed naruszeniem jego konstytucyjnych praw, skarga nie przysługuje (w tym też wyraża się jej subsydiarny charakter). Jeśli skarżący wyczerpał – tak jak w sprawie, która przyczyniła się do zainicjowania postępowania przed Trybunałem – takie środki, lecz wskutek błędów w ich rozpoznaniu (np. zaniechaniu ich rozpoznania) nie zapobiegły one naruszeniu praw skarżącego, to skarga także nie przysługuje. W takiej bowiem sytuacji przyczyna naruszenia konstytucyjnych praw nie tkwi w zaskarżonym przepisie (normie prawnej), lecz w błędach stosowania prawa, a to wyklucza ochronę przyznaną w art. 79 ust. 1 Konstytucji. W ocenie Trybunału zarzucane w skardze naruszenie majątkowych praw skarżącego (art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji) nastąpiło zaś właśnie wskutek niezastosowania regulacji chroniącej jego interesy jako dłużnika. Źródłem naruszenia nie był więc zakwestionowany przez niego przepis.

Ze względu na oczywistą bezzasadność sformułowanego w skardze zarzutu Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.